

Jako opak tohoto kontrastujícího procesu můžeme vnímat i úžasnou uniformizaci společnosti, která je vlastním výsledkem zrovnoprávnění. Zdá se, že demokratický svět je v románech vždy podobný a banální/povrchní. Odmítá jedinečnost a spěje k vymizení hrdinů a ke sjednocení/neutralizaci názorů. Tímto se román stává vskutku bezvýznamným/prázdným. Alespoň tak chápe Mona Ozouf Flaubertovo rozhodnutí zavést „anti-hrdiny“, například v knize *Bouvard a Pécuchet* (aneb *Byli jednou dva písaři*), kterou se zabývá a kterou považuje za nevýznamnou/malou/obyčejnou, protože je statická/nehýbná a chybí v ní jakákoliv jedinečnost.

Pokud se má uplatňovat právě proces diferenciací/odlišování, je román (vhodným) vyjádřením odpovídajícím době, pokud se má uplatňovat proces uniformizace, je román ohrožený a musí se změnit. Tento literární žánr se hodí nejlépe k obnovení spletitosti/složitosti/úplnosti/celistvosti reality/skutečnosti a k obsáhnutí všech kontrastů, protože má pružnou formu, která umožňuje pojmut/zvážit všechny možnosti. Proto se také může přizpůsobit chaotické/neuspořádané časové linii a obnovit takovou formu/podobu příběhu, kterou historikové vytvořit/zplodit nemohou, tedy detailní příběh, který bude znát každá domácnost (/se vryje/se dostane do každé domácnosti) a který s sebou přinese to, co se dá nazvat/co bychom mohli nazvat „morální pravdou“. Podle Mony Ozouf je román „režisérem podstatné/základní vratkosti/nestability věci“, „nejdůležitějším prostředkem k pozorování lidstva ve svém vývoji/utváření“. Naproti tomu pokud vítězí uniformizace, ocitá se románový žánr v nebezpečí, protože se už nemůže věnovat vyprávění o jedinečných osudech. Takže buď to ušlechtilé/vznešené zůstane jen u okrajových jedinců, nebo se budeme muset definitivně vzdát hrdinů a zajímat se o průměrné postavy. S tímto postupem poprvé přišel Flaubert./Tento postup poprvé použil Flaubert.

Mezi starým světem, který se nemá k tomu, aby vymizel/zmizel, a světem novým, který přichází s převraty ve společnosti, vidí Mona Ozouf román jako místo nezbytného/nutného vyjednávání.

Ukončení této „stoleté války“ není jasným vítězstvím/triumfem jednoho tábora nad druhým, ale spíš jsou to kompromisy a smiřování vyvozené postupem času a únavy. Nebylo možné, aby se zrodil úplně nový svět, proto musí vznikat s tím/se musí utvářet s tím, který už existuje a postupně se s ním spokojit. V románu jsou **praženými** ti, kteří volí nic nevidět a uzavřít se do nejvyššího opovržení/pohrdání. Naopak většina ostatních postav, ač k tomu sklony nemají, svolí k tomu otevřít oči a přijmout/akceptovat diskuzi/debatu.

Podle Mony Ozouf vychází román z přesvědčení, že lidská bytost má historii v sobě/nese historii v sobě a že tedy takový nepřekonatelný zlom/řez, v jaký se dalo věřit, neexistuje. Podle Anatole France se **R**evoluce zrodila ze starého režimu, a je proto jeho pokračovatelka/ potomek/dědička; stále je tu časová kontinuita/souvislost/spojitost. Podle Germaine de Staël má minulost právo na přítomnost a pokud má vzniknout nový zákon/nové pravidlo, musí brát v potaz minulost/si být vědomo minulosti. Autoři jsou většinou přesvědčení, že přechod mezi dobami je nezbytný a povinný. Právě proto román umožňuje překonat starou dobu a vejít do nové, která ji neodmítá, nýbrž ji začleňuje/zapojuje/integruje. Takové míšení se děje, když se v literatuře objevuje nová aristokracie/šlechta/elita, „ nevidaná

vlast/domovina, aneb žít/prožívat šťastně rozdíly v rovnoprávnosti“. Madame de Stael představila tuto aristokracii/šlechtu, která se zrodila z nerovnosti nadání/talentů/vloh a zaručovala rozmanitost a potěšení společenského života, v díle *Delfina*.

Ať už má román jakoukoliv formu, je průvodcem přechodu a podle Mony Ozouf je to právě román, který završuje/ukončuje revoluci. Ukázali jsme/viděli jsme, že pro nepravdivost doby je román se svými ctnostmi/díky svým ctnostem vhodnější než kterýkoliv jiný literární žánr a je vhodnější než historie samotná. Ohrazuje se/protestuje proti utopické tendenci vystoupit z toku času a propůjčuje/nabízí se k přenesení skutečného světa do příběhů a zápletek a do často chaotických/složitých a nikdy ne bezchybně přímých souvislostí. Proto román u svého čtenáře rozvíjí přesvědčení o tom, že/jak jsou věci spleť, jak/že je složité pokoušet se kvapně „slátat koloběh času zpátky dohromady“, jak/že jsou přeměny a moc času, který mívá, pomalé. Román dává **postupně** svému čtenáři na vědomí, že postup vyjednávání je žádoucí a nutný a že od požadavku měnit lidi bez přihlídnutí k jejich minulosti se musí upustit. Tímto román nenápadně přispívá k uchopení **R**evoluce, která šířila svůj vliv/účinek po/na celé století.

Mona Ozouf se v knize *Svědectví románu* zabývá překvapivým odhalením: složitý kompromis mezi starým režimem a revolucí z 19. století byl ve Francii umožněn prostřednictvím/díky románu. Román byl zároveň pozorovatelnou boje mezi dvěma pojetími světa (v) jedné společnosti a zároveň byla faktorem konečného smíření, které trvalo do doby, kdy Dreyfusova aféra odhalila jeho trhliny a revoluce propukla znova. Tato originální práce je významná v tom, že spojuje zápletky románů, a tedy potěšení z četby, s analytickou a demonstrativní přesností. Je neobvyklou formou historického díla, ale také skýtá půdu k nevšednímu bádání na hraně vícera disciplín/oborů. V neposlední řadě však toto dílo ukazuje, s jakým potěšením ho jeho autorka tvořila.